Svetovni dan gora

Le če si stal v najglobji dolini,

si lahko predstavljaš,

kako veličastno je stati na najvišji gori.

Richard M. Nixon

Slovenija velja za gorsko območje, saj hribi in gore obsegajo več kot 72 % površja naše države. Slovenci imamo kar 17% gorskih občin. Med gorske občine spadajo tiste, ki vsaj z delom svojega ozemlja segajo na območja, katerih gozdne meje dosegajo približno 1500 m nadmorske višine in ki so zaradi tega tudi privlačne in primerne za nekatere oblike rekreacije na prostem, na primer za smučanje, planinarjenje, gorski tek, sprehajanje. V to skupino turističnih občin se v Sloveniji uvršča 35 občin, ki so pretežno v območju Julijskih Alp, Kamniško-Savinjskih Alp in Karavank ali na območju Pohorja *(1)*. V 2020 so v teh občinah našteli okoli milijon vseh prihodov turistov in 2,8 milijona vseh njihovih prenočitev. Tuji turisti ostanejo v teh občinah v povprečju precej daljši čas kakor domači turisti – le julij in avgust 2021 sta bila v tem izjemi *(2)*.

Tudi to je verjetno eden izmed razlogov, da imamo gore tako radi. Obisk gora z leti narašča. Leta 2003 je generalna skupščina Združenih narodov 11. december razglasila za mednarodni dan gora in vse od takrat ga obeležujemo po vsem svetu *(3).*

Ta tema je bila izbrana za popolno vključitev gora v desetletje ZN o obnovi ekosistemov 2021–2030, ki ga skupaj vodita Organizacija ZN za prehrano in kmetijstvo ter Okoljski program ZN. Desetletje je priložnost za

združevanje politične podpore, znanstvenih raziskav in finančnih virov za znatno povečanje obnove in preprečitev nadaljnje degradacije gorskih ekosistemov.

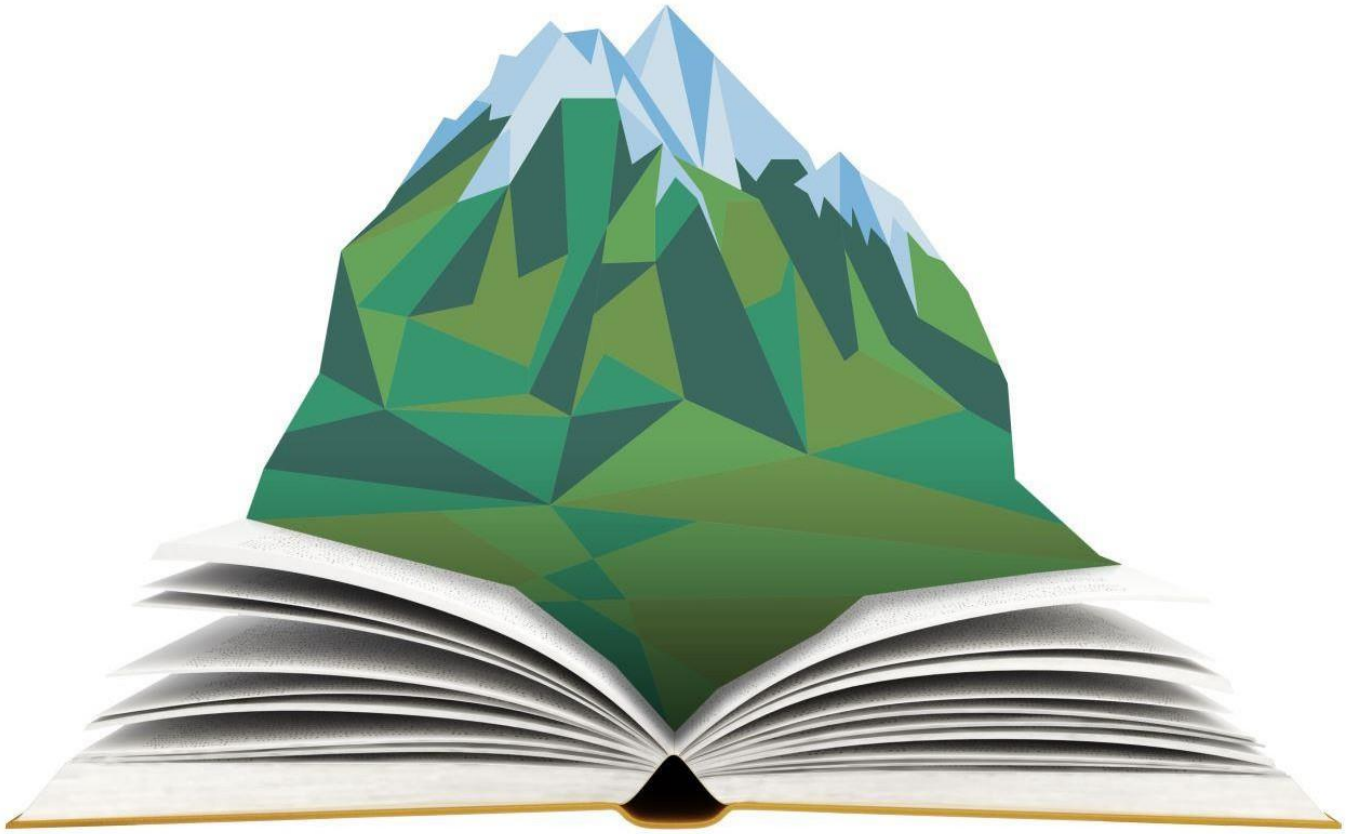

Gore pokrivajo približno 27 odstotkov zemeljske kopenske površine in gostijo približno polovico svetovnih žarišč biotske raznovrstnosti. Kot vodni stolpi sveta oskrbujejo sladko vodo približno polovico človeštva. Gore so dom izjemne vrste rastlin in živali ter številnih kulturno raznolikih skupnosti z različnimi jeziki in tradicijami. Od regulacije podnebja in storitev oskrbe z vodo do vzdrževanja in ohranjanja tal so gore ključne za naša življenja in preživetje. Kljub temu gore trpijo zaradi vplivov podnebnih sprememb in netrajnostnega razvoja, kar povečuje tveganja za ljudi in planet. Podnebne spremembe ogrožajo pretok vode, hitro naraščajoče temperature pa silijo gorske vrste in ljudi, ki so odvisni od teh ekosistemov, v prilagajanje ali selitev. Strma pobočja pomenijo, da krčenje gozda za kmetijstvo, naselja ali infrastrukturo lahko povzroči erozijo tal in izgubo habitata. Erozija in onesnaženje škodujeta kakovosti vode, ki teče navzdol. Po podatkih Medvladnega foruma o podnebnih spremembah do 84 odstotkov endemičnih gorskih vrst grozi izumrtje, medtem ko naj bi se populacije vrste drugih montanskih rastlinskih in živalskih vrst zmanjšale in jim grozi izumrtje *(4).*

Nedavni sporazum o biotski raznovrstnosti s konference Združenih narodov o biotski raznovrstnosti leta 2022 – ki se zavezuje, da bo do leta 2030 zaščitil 30 odstotkov zemljišč, oceanov, obalnih območij in celinskih voda – daje spodbudo za oživitev in zaščito gorskih pokrajin. Generalna skupščina ZN je nedavno v svoji triletni resoluciji o trajnostnem razvoju gora nedavno razglasila obdobje 2023–2027 za "pet let delovanja za razvoj gorskih regij". Njeni cilji so privabljanje nepovratnih sredstev in naložb za gore, razvoj »zelenih« gospodarstev in tehnologij, ustvarjanje mehanizmov za krepitev sodelovanja med gorskimi državami ter razvoj znanosti in izobraževanja na področju trajnostnega razvoja gora *(5).*

Mednarodni dan gora 2023 je priložnost za večjo ozaveščenost o pomembnosti gorskih ekosistemov in poziv k rešitvam, ki temeljijo na naravi, najboljšim praksam in naložbam, ki gradijo odpornost, zmanjšujejo ranljivost in povečujejo sposobnost gora za prilagajanje vsakodnevnim grožnjam in ekstremnim podnebnim dogodkom *(5).*

Slovenija v obdobju 2023-2024 predseduje Alpski konvenciji, mednarodni konvenciji za zaščito in trajnostni razvoj Alp. Treba je poudariti, da ne samo za okoljevarstveni vidik, temveč ima konvencija ima pomembno vlogo tudi pri ohranjanje družbenih vidikov življenja v Alpah (kultura, jezik, lokalne značilnosti, in tako dalje) *(6).*

Zato so se pri Alpski konvenciji lotili prav posebnega festivala, ki se mu reče **Brati gore.** Dosedanji dogodki v okviru »Brati gore« so bili zelo različni; od gostovanj avtorjev, do potopisnih predavanj in fotografskih razstav, do gledaliških iger, branj odlomkov, poetry-slam-ov, strokovnih diskusij, nočnih pohodov z branjem literature na vrhu hriba, in tako dalje *(6)*.

Pogodbenice Alpske konvencije so: Avstrija, Francija, Italija, Lihtenštajn, Monako, Nemčija, Slovenija in Švica. Po vzoru Alpske konvencije je kasneje nastala tudi Karpatska konvencija (Češka, Madžarska, Poljska, Romunija, Srbija, Slovaška, Ukrajina). Podobne težnje po povezovanju pa se kažejo tudi v drugih gorskih območjih (Hindukuš-Himalaja, Andi, in tako dalje). V 30 letih delovanja je Alpska konvencija postala okvir za najrazličnejše oblike sodelovanja, med drugim med alpskimi mesti, teritorialnimi združenji, zavarovanimi območji, pa tudi med mladimi, znanstveniki, turističnimi delavci in drugimi deležniki *(6).*

Za vas zbrala: Lidija Kočevar

VIRI

(1) https://www.slovenia.info/sl/dozivetja/v-naravi/gore-in-hribi
(2) https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/tvs/2020/2021_03_STO_TVS_2020_SLO.pdf
(3) https://vaskanal.com/mednarodni-dan-gora/
(4) https://www.nationalgeographic.com/science/article/mountains
(5) https://www.decadeonrestoration.org/
(6) https://www.alpconv.org/sl/domaca-stran/organizacija/predsedstvo/